

PRZEGLĄD KRESOWY

Dziennik poświęcony przejawom życia ziem północno-wschodnich
WYCHODZI CODZIENNIE, PRÓCZ DNI POŚWIĄTECZNYCH.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: GRODNO, POCZTOWA Nr 13.
Rachunek bieżący w Banku Spółdzielczym Kredytowo-Budowlanym.
Prenumerata miesięczna 3 zł. Numer pojedynczy 10 gr.

Redakcja czynna od 8 rano do 1 w nocy. Administracja od 8 rano
do 7 wieczór. Redaktor przyjmuje osobiście od 9—11-jej przed poł.
i od 4—6 popoł.

Kres swawoli

Onegdaj aresztowany został szereg posłów opozycyjnych z PPS., Wyzwolenia, Stronnictwa Chłopskiego, NPR., Piasta, Endecji, Unda i Selrobu, którzy w swej działalności poselskiej wykroczyli poza ramy, jakie im narzuca tak przez nich broniona dotychczasowa konstytucja. Aresztowanie nastąpiło z artykułu 100 KK. mówiącego o przygotowaniu zbrojnego zamachu na istniejący ustroj państwowy. Niewiadome są nam szczegóły przygotowywanych przez aresztowanych posłów zamachów, o których niewątpliwie dowiemy się prędko ze źródła miarodajnego. Biorąc jednak pod uwagę personalja aresztowanych, należy przypuszczać, że w podziemiach opozycyjnych okopów, przygotowywano się do rozprawy z istniejącym obecnie ustrojem, do rozprawy, w której w ednym ordynku mieli kroczyć Witosy, Barlickie, Dębskie, Kohuty, Kierniki i t. p. zjednoczone wspólną nienawiścią do wielkiego obozu Marszałka Piłsudskiego, który ich w czambuł odsunął nieodwołalnie od władzy, a równocześnie sprowadził z wyżyn sejmowładztwa na niziny żmudnej i codziennej pracy, bez górnej frazeologii i bez podporządkowania interesu państwa, interesowi partyjnemu, lub co jeszcze gorsze, prywatnemu.

Rozbrat z prawem, wzięła opozycja na skrzydle centrolewem, już w czasie zjazdu Centrolewu w Krakowie, którego wystąpienia przeciwko Głowie Państwa trudno było pogodzić z obowiązującym w Polsce prawem, przewidującym wysokie kary za godzenie w Najwyższego Dostojnika Państwowego, w Majestat Rzeczypospolitej. Już ta sprawa pociągnęła za sobą śledztwo, w wyniku którego, główni organizatorowie zjazdu centrolewego mieli zasiać na ławie oskarżonych. Widocznie w ciągu prowadzonego śledztwa wyszły na jaw nowe szczegóły, które ujawniły, że opozycja wykroczyła daleko bardziej poza ramy prawne niż na zjeździe krakowskim i że prawdopodobnie zaczęła snuć plany zupełnie nieobliczalne desperackie, które też widocznie były bezpośrednim powo-

dem aresztowania b. posłów. Aresztowanie b. posłów opozycyjnych wywołało, jak nam komunikują z Warszawy, ogromną panikę w szeregach opozycji. Był to bowiem krok rządu zupełnie przez opozycję nieoczekiwany, nie brany przez nią w rachubę. Opozycja bowiem tak się w ferworze nieprzebierającej w środkach walki z rządem zapędziła daleko, że zatraciła zupełnie poczucie rzeczywistości, zagubiła granicę między prawem i bezprawiem. Równocześnie pomna na stare dobre czasy sejmowładztwa, nie mogła się, jeżeli chodzi o posłów spodziewać, że to, co w jej mniemaniu z natury sejmowładczej było nietykalnym, mogło być jednak tykalne. Ale tu sprawdziły się słowa Marszałka Piłsudskiego z wywiadu z p. red. Miedzińskim,

że „wszystko inne, proszę pana jest tykalne!” Te słowa nabrały wczoraj zupełnie realnej treści. Ta myśl prawem kaduka przysługującego p. suwerenom sejmowym jakiegoś „ponadprawa” tak się wżarła w mózgi p. sejmowiczów, że nawet najbardziej wymowne dla każdego innego przeciętnego obywatela zetknięcie się z policjantem, wyposażonym w nakaz aresztowania, nieprzywróciło ich do przytomności i trzeba było aż rozwalić drzwi, albo wzywać lekarza, żeby wylumaczyć panom posłom, że czasy dawnego sejmowładztwa minęły w Polsce bezpowrotnie. Epilog aresztowania b. posłów, rozegra się niewątpliwie w sądzie. Do tego czasu aresztowani posłowie będą mieli czas na przewartościowanie wartości, które ustallilo sejmowładztwo. Dla całej opozycji jest to groźne momento, że struny zbyttnio przeciągać nie można.

Po aresztowaniu b. posłów

Po aresztowaniu byłych posłów, które nastąpiły w środę rano, w ciągu wczorajszej nocy i wczorajszego dnia alarmowano ciągle i rozpuszczano wiadomości o dalszych aresztowaniach byłych posłów. Wymieniano w tych plotkach jako aresztowanych **gr. Wrone** i p. Adamowicza ze Str. Chłopskiego, byłego senatora z endecji, Seydę i p. Żuławskiego z PPS (CKW). Wszystkie te wiadomości okazały się nieprawdziwe. Nikt w dniu wczorajszym nie został aresztowany. W sprawie posł. Żuławskiego agencja „Iskra” ogłosiła następujący komunikat: Wobec ukazania się w niektórych dziennikach warszawskich z dnia 11-go b. m. wiadomości o zatrzymaniu przez władze administracyjne byłego posła na sejm, p. Zygmunta Żuławskiego, względnie o istnieniu zamiaru zatrzymania go — zwróciła się Agencja „Iskra” do miarodajnych przedstawicieli tych władz z prośbą o wyjaśnienia. W odpowiedzi zaprzeczono zarówno wiadomości o zatrzymaniu b. posła Żuławskiego, jak i o istnieniu zamiarów zastosowania wobec niego jakiegokolwiek środka proceduralnego. Do podanej przez nas wczoraj liczby 19 aresztowanych b. posłów przybył jeszcze b. pos. Wysłocki, aresztowany przez władze bezpieczeństwa województwa tarnopolskiego. Aresztowany on został razem z innymi b. posłami ukraińskimi, którzy sto-

ją w bezpośrednim kontakcie z wywrotowymi organizacjami, stojącymi na obcym żołdzie. * * * Śledztwo w sprawie aresztowanych przekazane zostało władzom sądowym. Dochodzenie objął prokurator sądu okręgowego w Warszawie p. Michałowski, który w godzinach popołudniowych wyjechał do Brześcia nad B. wraz z sędzią śledczym p. Demantem. Przed wyjazdem zjawili się u prokuratora Michałowskiego adwokaci: Berenson, Śmiarowski i Szumański, którzy wraz z adwokatami Nowodworskimi i Grałińskimi podjęć się mają obrony aresztowanych posłów. W Brześciu mają być zakomunikowane aresztowanym zarzuty, pod którymi zatrzymani. Jednocześnie okaże się, czy może być zamieniony środek zapobiegawczy, zastosowany wobec nich, to znaczy czy mogą być wszyscy lub niektórzy z pośród nich wypuszczeni na wolność za kaucją, czy też za zobowiązaniem niewydalania się * * * W Sejmie obradował ponownie Centralny Kom. Wykon. P. P. S. Na posiedzeniu tem zaniechano pierwotnie planowanych pomysłów wywołania strajku generalnego, a to wobec nadchodzących z prowincji raportów od komitetów okręgowych że robotnicy nie zdradzają żadnych chęci angażowania się w obronie aresztowanych posłów.

Pogłoska o rozwiązaniu Rady Adwokackiej

(Telefonem od własnego korespondenta)

WARSZAWA. Wczoraj w godzinach wieczornych rozeszła się pogłoska, iż Rada Adwokacka ma być rozwiązana za przekroczenie swych kompetencji w związku ze środowym protestem w sprawie aresztowania b. posłów, członków izby Adwokackiej.

Aresztowanie sekretarza rady P.P.S.

KRAKÓW. PAT. Na dworcu kolejowym w Krakowie aresztowała policja wysiadającego z pociągu od strony Tarnowa dr. Romualda Szumskiego, sekretarza rady wojewódzkiej P.P.S. Dr. Szumskiego odstawiono do więzienia, skąd przewieziono go do Tarnowa. Aresztowanie nastąpiło z polecenia prokuratury tarnowskiej za podburzające przemówienie, jakie dr. Szumski wygłosił w Tarnowie w czasie środowych demonstracji robotniczych.

Centrolew 14-go będzie żądał zwolnienia

(Telefonem od własnego korespon.)

WARSZAWA. Dowiadujemy się, że przywódcy Centrolewu, przygotowali na zgromadzenie, zapowiedziane na dzień 14 b. m., krótką rezolucję. W rezolucji tej zażądają oni niezwłocznego uwolnienia aresztowanych swych przywódców.

MOBILIZACJA WYBORCZA

Na froncie ogólnym

B. senator Rogowicz i b. poseł Ildzikowski z B.B.W.R. zwołali na dzień 14 b.m. do Warszawy zjazd Stanu Średniego, obejmującego organizacje kupieckie, drobnego przemysłu i rzemieślnicze, celem utworzenia komitetu wyborczego pod nazwą Ogólno-Polski Gospodarczy Mieszczański Komitet Wyborczy.

Zarząd Okręgowy Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych w Wilnie na posiedzeniu w dniu wczorajszym po przeprowadzonej dyskusji przyjął następującą uchwałę, zważywszy:

- 1) że istnienie Państwa Polskiego, jako mocarstwa niepodległego, jest poważnie zagrożone przez akcję anarchizujących czynników politycznych i społecznych, ze względów li tylko oportunistycznych dążących do hamowania państwowo-twórczej pracy grupy ideowej, dla której imię Marszałka J. Piłsudskiego jest synonimem Polski Niepodległej,
- 2) że konsolidacja elementów społecznych, mających na celu rozwój w całej pełni życia gospodarczego Państwa, jest palącą kwestią współczesnej Polski, gdyż spowodowana została instynktem samozachowawczym w okresie, kiedy wrogie nam czynniki zewnątrz Państwa godzą na całość Rzeczypospolitej,
- 3) że przez głębokie zrozumienie powagi chwili dziejowej drogą wybrania do ciał ustawodawczych elity społecznej, uniknąć będzie można rozbicia się nawy państwowej na rafach waśni i porachunków partyjnych, uchwała przyłączyć się do Bezpartyjnego

Bloku Współpracy z Rządem w celu ściślej wspólnej akcji wyborczej.

Z inicjatywy Powiatowej Rady BBWR. został zawiązany Powiatowy Komitet Wyborczy Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w Wilejce, do którego, między innymi, weszły następujące organizacje: Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet, Rodzina Polityczna, Ochotnicza Straż Pożarna, Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powzecznych, Związek Kółek i Organizacji Rolniczych, Związek Pracowników Kasy Chorych, Związek Osadników Wojskowych i inne.

KTO CHORY:

Na katar żołądka, katar kiszek, wątrobę, kamienie żółciowe, reumatyzm, bóleści krzyża i głowy i wszelkie inne choroby niech zwróci się do Rudzińskiego to natychmiast pozbaWi się bóleści i cierpień — bez lekarstw!

RUDZIŃSKI

Przyjmuje od g. 9—12 i 3—7
Grodno, Klasztorna 13 m. 2.

Rutynowany pedagog akademik

udziela lekcji. Specialność: MATEMATYKA i ŁACINA. Wiadomość: Biuro Zakhejma ul. Skarbowa 14/3.

NOWINY DNIA

OGÓLNE

Wydawanie obligacji pożyczki budowlanej.

Syndykat Banków Gwarancyjnych komunikuje, iż wydawanie obligacji serii I-jej Premjowej Pożyczki Budowlanej odbywać się będzie począwszy od dnia 15 września r. b. w Pocztovej Kasie Oszczędności w Warszawie i jej oddziałach w Poznaniu, Katowicach, Krakowie, Łodzi i Wilnie, we wszystkich Bankach, wchodzących w skład Syndykatu Gwarancyjnego i ich oddziałach oraz w każdym Urzędzie Pocztowym, który przyjmował zapisy.

Zgłaszający się po odbiór obligacji winni na żądanie okazać dowód tożsamości (dowód osobisty, legitymację urzędową i t. p.) w wypadku zaś podejmowania obligacji w imieniu subskrybenta również i upoważnienie potwierdzone przez władzę administracyjną (urząd gminy, starostwa) bądź też uwierzytelnione rejentalnie, względnie sądownie.

15 milionów na bezrobocie

Dn. 10 b.m. odbyło się pod przewodnictwem prezesa Rady Ministrów Marszałka Piłsudskiego posiedzenie Rady Ministrów, na którym powzięte zostały uchwały w sprawie przyznania dodatkowego kredytu w budżecie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej na dopłaty Skarbu Państwa do funduszu bezrobocia oraz na pomoc dla bezrobotnych w wysokości 15 milionów złotych.

Zastosowanie cukru, jako paszy

Wobec niesłychanie niskich cen cukru na rynku światowym, wyłania się zagadnienie stosowania cukru surowego, jako paszy treściwej dla inwentarza, podobnie jak to ma już miejsce w niektórych krajach Europy zachodniej. W związku z tem organizacja cukrownictwa powołała do życia specjalną komisję, która ma w ciągu 3 miesięcy przedstawić wnioski, dotyczące zużycowania cukru do wyrobu pasz treściwych. Wysunęło się również zagadnienie suszenia buraków cukrowych i wywozu tego produktu zagranicę, co wymaga udzielenia przez rząd jaknajszerszego poparcia dla projektów uruchomienia suszarni buraków przez Związek Plantatorów Buraku Cukrowego w Warszawie.

Z GRODNA

Wylazd p. wojewody

Pan wojewoda Kościakowski wyjechał w czwartek służbowo do Warszawy. Powrót p. wojewody nastąpi prawdopodobnie w dniu dzisiejszym.

Doniosta rocznica

Ćwierć wieku upływa od czasu, kiedy lepsi z pośród nas podjęli walkę o lepszą dla narodu szkołę polską. Wysiłki ich, często z narażeniem własnego bytu, nie mogą przejść bez echa w rocznicę 25-lecia tej walki, to też

Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, pragnąc uczcić rocznicę tej walki zwołuje na 15 b.m. na godz. 6 popoł. do lokalu Biblioteki Pedagogicznej, Dominikańska 10 zebranie dla urzędzenia obchodu 25-cio lecia walki o szkołę polską.

Z walnego zebrania Koła Przyjaciół Akademika

Dnia 9 b.m. w lokalu P.M.Sz., odbyło się zebranie Koła Przyjaciół Akademika. Po krótkim sprawozdaniu ustępującego zarządu naczele z p. dr. Jakimowiczem jako prezesem i podkreśleniu luźnego kontaktu między młodzieżą akademicką, a społeczeństwem grodzieńskim, na przewodniczącego zebrania obrano prezesa Gedroycia, na sekretarza studenta Bohdanowicza. Celem lepszego zaznajomienia „Przyjaciół Akademika”, złożyli dokładne sprawozdanie przedstawiciele Kół Akademickich ziem grodzieńskiej. P. Bohdanowicz zwrócił uwagę zebranych na sprawę ufundowania przez magistrat m. Grodna pokoju w Domu Akademika w Warszawie, załatwioną dotychczas połowicznie; co grozi eksmisją studentom zamieszkującym tenże pokój, do zapłacenia pozostałe ostatnia rata w sumie 1 tys. zł.

O działalności Koła Akademików wilnian, informował obecnych prezes Koła Łozowski Józef, skarżąc się na zbyt małe zainteresowanie wszelkiego rodzaju imprezami młodzieży akad., które w rezultacie zamiast dochodu dają deficyt, co np. miało miejsce na „Czarnej Kawie Akad.” urządzonej w Grodnie w czasie świąt Wielkanocnych. Następnie bardzo obszernie omawiano sprawę zajęć i praktyk wakacyjnych szczególnie w okresie letnim, które niestety przeważnie dostają studentów nie grodnian. Jedynie medycy dzięki odpowiedniej taktyce samorządu miejskiego znajdują się w lepszych warunkach, gdyż pracę zazerwowano tylko dla miejscowych.

Wobec tego, iż dotychczas Koło nie posiadało żadnego statutu, po wyjaśnieniach b. prezesa Bratniej Pomocy Akad., w Wilnie przygotowanie jego powierzono przyszłemu Zarządowi.

Po dłuższej dyskusji nad koniecznością ustanowienia stypendjum miejskiego, przystąpiono do wyboru władz, uchwalając wcześniej, iż prezesi Kół Akademickich z grodzieńskiej automatycznie wchodzi do Zarządu Koła Przyjaciół Akademika.

Wybrano na prezesa Koła p. mec. Jeżmana, v-prezesa p. dra Talhejma, skarbnika p. rej. Miłkowskiego, dwóch przedstawicieli Kół Akademickich pp. Józefa Łozowskiego prezesa Koła Akad. wilnian i Henryka Bohdanowicza przedstawiciela Koła Akad. w Warszawie.

Na zastępców: pp. mec. Sieniewicz i mec. Horbaczewskiego.

Do Komisji Rewizyjnej: ks. dziekana Sperskiego, p. mec. Zaboklickiego, p. rej. Chojnowskiego i na zastępcę p. dra Sarosieka.

Koncesje wódczane do objęcia

W końcu bieżącego miesiąca zbierze się komisja przydziału koncesji na prawo sprzedaży wyrobów wódczanych.

Wolne koncesje na detaliczny handel wódką i restauracje będą

wydane na Grodno i następujące miasta województwa białostockiego:

Rajgród, Goworowo, Sokółka, Jenów, Drohiczyn, Brańsk, Zuzel, Tykocin, Szabelin, Jajłówka, Topczewo, Sidra, Narew, Brańsk, Perejewo, Białystok, Wólpa, Wizna, Mosty, Mściłob, Sopotów, Grajewo, Augustów, Korycin, Ostrów Mazow., Poreba, Małkinia i Szczuczyn.

Terminy podatkowe we wrześniu

Ministerstwo Skarbu przypomina płatnikom podatków bezpośrednich, że we wrześniu r. b. płatne są następujące podatki:

1) Do 15 września — podatek przemysłowy od obrotu, osiągniętego w sierpniu r. b. przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. i przemysłowe I i II kat. prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze.

2) W ciągu września — 3 rata kwartalna zaległości podatku gruntowego, dochodowego i majątkowego od rolników, zalegających z temi podatkami w dniu 1 stycznia i 1930 r. w łącznych kwotach ponad 100 zł., a którzy jednak uiszczyli w terminie płatności I i III ratę podatku gruntowego za r. 1930.

3) W ciągu września — I połowa zaległości podatku gruntowego, dochodowego i majątkowego od rolników, zalegających z temi podatkami w dniu 1 stycznia 1930 r. w łącznych kwotach do 100 zł.

4) Podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę — do 7 września potrąconych w ciągu sierpnia.

Nadto we wrześniu r. b. płatne są zaległości odroczone i rozłożone na raty z terminem płatności w tym miesiącu, tudzież podatki na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze.

WYNIKI LOTERJI

Wczoraj w 3-cim dniu ciągnięcia V-jej klasy 21-jej Polskiej Państwowej Loterii Klasowej, główne wygrane padły na numery następujące:

po 15.000 zł. na Nr.Nr. 120406, 171274.

po 10.000 zł. na Nr.Nr. 62439.

po 5.000 zł. na Nr.Nr. 109753.

po 3.000 zł. na Nr.Nr. 115186, 157550, 172860, 179366, 197032.

po 2.000 zł. na Nr.Nr. 9988, 62013, 63429, 70138, 92813, 120636, 137588, 135966, 164525, 177015, 186935.

po 1000 zł. na Nr.Nr. 8068, 22398, 25922, 37048, 50012, 51680, 56673, 72157, 81505, 103120, 108103, 109763, 129991, 134683, 173136, 175908, 182226, 183641, 185987, 186967, 195880, 197481.

Przeciwniemiecki tydzień strzelca

W związku z akcją przeciwniemiecką społeczeństwa polskiego, spowodowaną wystąpieniem min. Treviranusa, Komendant Główny Związku Strzeleckiego wydał następujący rozkaz:

Na terenie międzynarodowym odbywa się w chwili obecnej wyjątkowa akcja za rewizją granic polsko-niemieckich. Niemcy nie tylko głoszą otwarcie wobec całego świata, że dla wydarcia nam naszego Pomorza zdecydowani są wejść nawet na drogę gwałtu, ale i starają się równocześnie przekonać opinię międzynarodową o swej słuszności i o konieczności rewizji naszej granicy zachodniej. Bezpodstawowe pretensje Niemiec należy nie przy-

3-ch klasowa koedukacyjna Średnia Szkoła Handlowa w Smorgoniach

Dyrekcja Szkoły donosi, że zapisy trwają do dnia 30 września r. b. Do klasy pierwszej są przyjmowani kandydaci i kandydatki, którzy ukończyli 7 oddziałów Szkoły Powszechnej lub 3 klasy gimnazjum. Do klasy drugiej tylko tych, którzy wykażą się świadectwem przejścia. Czesne wynosi 25 zł. miesięcznie. Za pracowników państwowych płaci Skarb Państwa. Niezamożni otrzymują zniżkę lub nawet całkowite zwolnienie od czesnego. Utrzymanie, które najczęściej kosztuje najdrożej wynosi tu minimalny wydatek. Całkowite utrzymanie z pokojem i opieką wynosi około 30 zł. Miejsowość zdrowotna, szczególnie polecona dla dzieci anemicznych.

Nauka odbywa się pod fachowym kierownictwem, należyte wychowanie i opieka zapewniona. Szkoła jest zakładem średnim i uprawnia do otrzymania kategorii II-jej urzędników państwowych. Zamiejscowi winni dołączyć znaczek na odpowiedź. Przy Szkole istnieje orkiestra smyczkowa i dęta.

Adres Szkoły: Smorgonie Średnia Szkoła Handlowa.

jęła opinia zagraniczna, ogólnie potępiając bezprzykładne zachowanie się naszego zaborczego sąsiada.

Niezależnie jednak od tego w kwestji tej winno zająć ostre, zdecydowane stanowisko całe społeczeństwo polskie. Uważamy na konieczne przeciwstawienie zakusom zaborczym Prusaków jak najbardziej wyraźnej i zdecydowanej postawy wszystkich zorganizowanych elementów naszego społeczeństwa ze Związkiem Strzeleckim na czele. W związku z powyższym polecam w terminie 21—28 września r. b. zorganizować na całym podległym sobie terenie „Tydzień Przeciwniemiecki“.

Akcja prowadzona w czasie Tygodnia będzie nosiła charakter wewnętrzno-organizacyjny, pomimo jednak tego starać się należy, by wzięty w niej udział również i czynniki społeczne z po-za Związku.

Ponieważ celem akcji jest wykazanie zdecydowanego stanowiska w związku z napaściami niemieckimi, należy nadać jej charakter nie tylko obronny. Należy zachowanie się naszego zaborczego sąsiada będzie ostry, bezwzględny protest przybierający formę duchowej ofensywy na zaborczy imperjalizm Niemiec.

Musimy Prusakom przypomnieć Grunwald, Płowce oraz Psie Pole, musimy im przypomnieć nasze drugoczące zwycięstwa — dlatego „Tydzień Przeciwniemiecki“ odbywać się będzie pod hasłem „Precz, Prusaku, — powtórzmy Grunwald“.

Akcja ma być zorganizowana w ten sposób, żeby została niezatarte wrażenie w strzelcach i ażeby wytworzyła w nich głębokie zrozumienie konieczności przeciwstawienia się zakusom nie-

mieckim.

Program akcji „Tygodnia Przeciwniemieckiego“ obejmuje:

Urządzenie akademii protestacyjnej,

Propagandę przeciwniemiecką wśród strzelców,

Akcję finansową, mającą na celu przyjęcie z pomocą pracy, wychowania obywatelskiego i uświadomienia państwowego na Pomorzu,

oraz — wzmoczenie gotowości strzelców do czynnej obrony całości granic naszego Państwa.

Scena, estrada i ekran

Dziś, w sobotę o godz. 8 ej m. 15 w. premjera „Asystenta“ znakomitej lekkiej komedji G. Zapolskiej, ulubionej autorki komedjowej. — Ogronne znawstwo i wyczucie sceny, łatwość uchwycenia typów, niewyczerpany humor sytuacyjny i słowny pozwalają artyście rozwinąć szeroko skalę gry sceniczej i serdecznie ubawić widownię. Obok galerji arcyzabawnych typów, snuje się w toku akcji piękna miłość młodych serc doprowadzona do szczęśliwego zakończenia.

W sztuce biorą udział pp. Biernacka, Butkiewiczowa, Bystrzyńska, Draczeńska, Frenkówna, Lukowska, Mrowińska, Müllerowa, Trapszo, St. Dąbrowski, W. Dąbrowski, Opaliński, Roslan, Kitka-Sokołowski, Tomaszewski, Nudel. „Asystenta“ reżyseruje K. Opaliński.

W niedzielę o godz. 3 i pół po południu „Lilla Weneda“ J. Słowackiego. Ceny zniżone.

O godz. 8 m. 15 w. „Asystent“ G. Zapolskiej.

Teatr Miejski Z. A. S. P. w Grodnie

pod dyrekcją JÓZEFA KROKOWSKIEGO

W sobotę, dn. 13 września 1930 r.

PREMJERA

ASYSTENT

lekka komedja w 3 aktach G. Zapolskiej z udziałem całego zespołu

Początek o godz. 8 m. 15 wiecz.

Bilety do nabycia w kasie teatru.

Znakomita artystka MARJA BALCERKIEWICZÓWNA, należąca do obecnego zespołu naszego teatru.

Zapolska i jej naturalizm teatralny

(na marginesie dzisiejszej premiery w teatrze miejskim p. t. „ASYSTENT”)

Nazwisko Gabrieli Zapolskiej należy bezpowrotnie do przeszłości literackiej. Dla powojennego pokolenia czytelników jest autorka niemal już obca. Film polski jeszcze naturalistkę przypomni widzowi, z teatru unika ona niemal bez śladu, pozatem powieści jej już się nie czyta. A przecież warto przypomnieć: kim była Zapolska, na czym polegał jej naturalizm i jakie włożyła wartości do skarbcza literatury rodzimej, dramatycznej.

Nie przeszła bez echa, nie była tą, o którejby nie mówiono się wszędzie i głośno, nie miała „umiaru” Orzeszkowej i liryzmu fujarki pastuszki. Konopnickiej. Była tą „trzecią”, z triumwiratu współczesnych sobie pisarek polskich. Wywoływała namienne repliki, oburzała kler i tradycjonalistów szlacheckich, niepokoiła i buntowała pensjonarki, ukradkiem czytając pod ławą szkolną, na lekcji, jej „Wodzieja”, „Kaśkę Karjatydę”, „Janekę” czy „Zabusie”. Zapolska zrewolucjonizowała umysły, wywołała niezdrowy ferment, oburzała i ścigała na swe głowy przekleństwa różnych kaznodziej i moralistów. Nie było to bez powodu. Choć wyszła ze sfery ziemiańskiej, atakowała wychowanie „starej daty”, wsteczność, egoizm i brutalizm w życiu pocziwych ojców rodziny i kapłanek domowego ogniska. Nic dziwnego, że wywołała gromy i piorunowe anatemy, bo naruszyła czcigodne groby tradycjonalizmu obyczajowego. Po prostu „matrony” poczuły się zachwane w swym autorytecie w oczach swych dzieci, zaczytujących się w t. z. przez oficjalne sfery pornografię literacką „pani” Gabrieli Zapolskiej. Sama o sobie mówi pisarka, że ją krytyka starszego pokolenia okrzyczyła mianem: adwokatem połoźnic wszelakiego rodzaju i gatunku.

Tak więc życie i praca Zapolskiej przeszły jak huragan wśród akompanjamentu protestów i przekleństw. Po tem wszystkim nie zostało dziś ani śladu, została etykieta: Zapolska — naturalistka. Czemu był wówczas ten kierunek w literaturze, krytyce i sztuce? Odrzucił metafizykę, imaginację, poetyczność, zmyślenie i idealizowanie nierealne widzianego życia przez szkła „różowe” a domagał naturalizm francuski, zwłaszcza jego chorążego Emila Zola, w Polsce — Adolfa Sygierńskiego, eksperymentu, studjów socjalnych, badania podstaw namiętności, zła, skrzywień w prywatnym i publicznym życiu. Docierano do „nizin”, do suteryn, do ciemnego, piwnicznego lochu, do szpitala z zarażoną przez zarazę nędzę, do lupanarów, domów schadzek, słowem, nie cofnięta się przed żadnym życiowym brudem, nędzą, wyzyskiem, nikczemnością, ba, nawet uchylono zasłone sypialni — i tam nawet kontrolowano „życie płciowe”. Ta niedyskrecja najwięcej oburzyła solidnych, załganych obłudą i kłamstwem mieszczuchów. Te kulturerę najwięcej piętnowała Zapolska, mianem „dulszczyzny”.

Wiadomo, że miała wielki temperament, kochała się w mocnych wyrażeniach, każdy brud nazywała „po imieniu”, była Savonarolą na scenie i w powieści. A ponieważ największą bolączką ludzkości zawsze było i będzie „życie płciowe”, o czem mówiło się na ucho, nagle pojawiła się kobieta na horyzoncie literackim, która odważyła się kwestjonować małżeństwo „starej daty” w imię higieny społecznej. Nie zgadzała się, by kobieta była obiektem handlu żywym towarem, którym posługują się nieuczciwi rodzice, by bogato wydać ubogą córkę, protestowała, nawoływała do

poprawy mężczyzn, którzy mają w kobiecie tylko narzędzie rozkoszy, którzy zarażają niedoświadczone, młodziutkie gąski i pensjonarki. To było zdobyczą nowej szkoły, a w Polsce wprost towarem, rzuconym w dogmat „nirozzerwalności małżeństwa”, że skojarzonego, chociaż usankcjonowanego błogosławieństwem kapłańskim. Taką to już była ta „demoralizorka”, adwokat-kobieta o temperamencie lekarki z komisji obyczajowo-moralnej.

Komedje pisała, ale przekroczyła granice, uświęcone tradycją, była autorką t. zw. sztuk, czyli komedji serjo, gdzie wątek dramatyczny snuje się poprzez sytuacje śmieszne. Wprowadziła bez wątpienia grzech, brud, trąd miłości zabronionej w imię dobra dzieci, zrodzonych w warunkach chorób płciowych. Obok komedji obyczajowych „Zabusia”, „Mężczyzna”, „Malca” pisała Zapolska i patriotyczne pod pseudonimem „Maskofft”. Wypadała ona czasem w melodramat, czego do wodem „Asystent”.

A. B. Cyps.

Rezerwisci i byli wojskowi BACZNOŚĆ!

Zarząd Stowarzyszenia Rezerwistów i B. Wojskowych wyzywa wszystkich rezerwistów i b. wojskowych narodowości polskiej do zarejestrowania się w lokalu Stowarzyszenia (budynek Starego Ratusza).

Rejestracja odbędzie się w dn. 13 i 16 września w godzinach od 17 do 20-tej.

W interesie własnym i Państwa wzywamy do stawiennictwa.

Z OKOLICY Przykład godny pochwały

Zamiast bankietu z okazji otwarcia drugich Targów Północnych w Wilnie komitet targów przyznał kwotę 1500 zł. na rzecz budowy domu dziecka im. Marszałka Piłsudskiego w Wilnie, wznoszonego jako pomnik 10-cio lecia odzyskania Niepodległości.

Ujęcie herszta bandy morderców

Wczoraj w nocy na odcinku Filipowo na pograniczu polskolitevskim KOP. aresztował poszukiwanego oddawna przywódcę bandy dywersyjnej, która przed kilku laty grasowała na terenie powiatów graniczących z Rosją sowiecką, a następnie w pasie granicznym na granicy litewskiej. Przywódca ten Ludwik Micow, w chwili gdy go zatrzymano usiłował zbiec, ostrzeliwując się z dwóch rewolwerów. Ujęto go w chwili gdy otrzymał postrzał w nogę i nie mógł dalej uciekać. Micow ma na sumieniu kilkanaście mordów i rabunków, jak również podpalenie majątku, w którym zginęło 4 osoby.

Plaga wilków na wileńszczyźnie

Z prowincji donoszą o panoszącej się pladze wilków. W pobliżu wsi Baranice, gm. Kołowiec, wilki udusiły kilkanaście koni, należących do gospodarzy tej wsi.

Jednocześnie donoszą, że w

powiecie dziśniejszym pojawiły się w kilku miejscach duże stada wilków.

Z KRAJU Wyjazd nowej partji osadników

Dziś wyjedzie z Warszawy piąta partja osadników na tereny kolonji osadniczej w Peru nad rzeką Uczyk. Wyjeżdżający rekrutują się przeważnie z rodzin rolniczych i udają się do Liverpoolu, a stamtąd jednym z okrętów linii angielskiej do portu peruwiańskiego Iquitos.

Karjera pastuszki

Przed niespełna rokiem dyrektorka paryskiej Wielkiej Opery otrzymała anonim, który donosił, że w małej wiosce Bougival, leżącej w pobliżu Paryża, przebywa niezwykle piękna dziewczyna, trudniąca się idyllicznym zajęciem pasienia wiejskich gęsi. Pastuszka awa miała być obdarzona tak zdumiewająco pięknym głosem, że ktokolwiek bądź przejeżdżał w pobliżu Bougival, musiał zatrzymać auto i słuchać tego przedziwnego sopranu pięknej wieśniaczki.

Autor anonimu zwracał uwagę dyrektorki Opery, że „zbrodnia byłoby pozwolić tak wielkiemu bezsprzecznie talentowi marnie gdzieś w głuchej wiosce”. I wreszcie w konkluzji proponował wręcz aby „pan dyrektor sam po-fatygowal się do owego Bougival i przekonał się, że w liście jego niema ani słowa przesady”.

List zakrawał nieco na kpiny. Tem niemniej pan dyrektor zdecydował się poznać ową piękność z zaścianka. Poprosił do towarzystwa pana kapelmistrza i w kilka dni po otrzymaniu anonimu obaj panowie pojechali na wycieczkę do Bougival. Pasterka

rzeczywiście znajdowała się w opisanym w liście miejscu i zgodnie z opisem była czarującą. A gdy niezauważeni, przez nią panowie przysiedli za jakimś krzaczkiem w niemej kontemplacji jej urody, rozpoczęła swój codzienny recital wśród kwiatnych łąk. Panowie zostali całkowicie podbici. Pełna niewinnego uroku wiejska piękność obdarzona była istotnie niezwykle czystym, dźwięcznym głosem.

Pan dyrektor wyszedł wtedy z ukrycia i po wypowiedzeniu szeregu entuzjastycznych komentarzy pod adresem jej urody i talentu śpiewaczego, zaproponował pięknej pastuszce swój „wysoki protektorat”, oraz ewentualne engagement.

Wieśniaczka dość szybko przyjęła propozycję dyrektora, a nawet postawiła pewne warunki. Mianowicie, że poza bezpłatną nauką śpiewu, będzie otrzymywała stałą gaź miesięczną. Dyrektor przystał rzecz prosta, na wszystko, — wyjął pośpiesznie portfel i tytułem zadatku wręczył pastuszce dwa stufrankowe banknoty. Nazajutrz dziewczyna miała przybyć do Paryża, celem podpisania kontraktu.

Rankiem następnego dnia przed biurą dyrektora Opery zajechała wykwitna jakaś dama, ubrana wedle ostatniej paryskiej mody. Jakież było zdumienie dyrektora, gdy poznał w niej swą wczorajszą znajomą — wiejską pastuszkę gęsi.

Sprawa wyjaśniła się: Piękność była w istocie rodowitą paryżanką, córką jednego z wyższych urzędników miejskich. Posiadając wybitnie piękny głos, nie miała możliwości zwrócić na siebie uwagi właściciwych czynników. Stała cała historia z anonimem i td.

Dziś owa gęsiareczka, a właściwie Adrianna Constat, śpiewa jako solistka w Wielkiej Operze, a krytyka wróży jej świetną przyszłość.

KUPNO--SPRZEDAŻ

majątków ziemskich, gospodarstw wiejskich, parceli, młynów wodnych i motorowych, placów, domów dochodowych i luksusowych, **załatwi cię najwygodniej** tylko za pośrednictwem jednego prawnie istniejącego w Grodnie

BIURA HANDLOWO-KOMISOWEGO

JANA GIERUTTO „POSREDNIK”

UL. ORZESZKOWEJ 8 (naprzeciw Starostwa)

Unikajcie pokątnych pośredników, jako osobników prawnie nieodpowiedzialnych i działających nie na waszą, lecz na swoją korzyść.

Tamże przyjmują się bezpłatnie zgłoszenia właścicieli wolnych mieszkań i pokoi, celem przysłania lokatorów.

NA RATY

G. LINNIK

GRODNO, UL. DOMINIKAŃSKA 1, Telefon 186

POLECA W WIELKIM WYBORZE i NAJNOWSZYCH MAREK

PATEFONY PŁYTY GRAMOFONOWE najnowsze szlaglery

ROWERY, MASZYNY DO SZYCIA i CZĘŚCI

CENY KONKURENCYJNE.

WARUNKI SPŁAT DŁUGOTERMINOWE RATY.

NA RATY

TELEGRAMY

Z obrad Ligi Narodów

GENEWA. Rozpoczęły się merytoryczne obrady Zgromadzenia Ligi Narodów.

Pierwszy przemawiał delegat Kanady Borden, który w ostrych słowach zwrócił się przeciwko zbrojeniom w państwach europejskich. Projekt Brianda — oświadczył mówca — pakt Kellogga i formuły o potępieniu wojny zostały po to przecież uchwalone, aby wprowadzić do atmosfery międzynarodowej pierwiastek rozbrojenia moralnego. Cóż wobec tego oznaczają dzisiejsze zbrojenia. Dlaczego rządy nie czynią dla zmniejszenia tych zbrojeń tak wielkich wysiłków, które czynione były dla potępienia wojny, jako narzędzia polityki międzynarodowej.

Po tem przemówieniu zabrał głos Briand, witany przez delegatów hucznymi oklaskami. Briand podkreślił na wstępie, że autorytet Ligi Narodów wzrasta. Pomimo ironji i pomimo oszczerstw Liga Narodów zyskuje coraz większe zaufanie wśród narodów świata i jest dzisiaj rzeczywistą zaporą przeciwko wojnie.

Bestjałskie gwałty pruskie

BERLIN. Szkoły polskie na niemieckim Śląsku są stale przedmiotem napadów i prześladowań. W niedzielę w Osławie Dąbrowie w pow. bytomskim odbyć się miał zjazd szkolny, na który przybyły dzieci z sąsiednich miejscowości. W pewnej chwili nadjechało 40 samochodów ciężarowych z bojówkami Stadhelmu w liczbie 300 osób. Kilku stadhelmowców wpadło do budynku obok szkoły, poszukując nauczyciela i wyrażając się, że „ten polski pies musi być zabity”. Druga część bojówki poczęła dobijać się do szkółki, w której zebrane były dzieci, grożąc pobiciem ich. Na dachu domu nauczyciela wywieszono chorągiew nacjonalistyczną i zagrożono rzucaniem granatów. Potem bojówka wpadła do szkoły, demolując urządzenie. Następnie zdemolowano kilka domów zamieszkałych przez Polaków. Napastnicy bili mieszkańców, kobietom zaś pluli w twarz. Nie ominięto nawet kobiet w odmiennym stanie. Przez kilka godzin wioska znajdowała się w oblężeniu bojówki. Polakom grozono: „Polskie świnię, my was wszystkich wyluczemy!” Po 3 godzinach plondrowania stadhelmowcy opuścili wioskę, grożąc, że przybędą powtórnie i wyrzną wszystkich Polaków aż do dziecka w kobiecie.”

RADJO-PROGRAM

stacji warszawskiej

Sobota 13. IX. 30.

11.40 Przegląd prasy krajowej PAT.

11.58—12.10 Sygnał czasu. Hejnał marjacki.

12.10—13.00 Muzyka z płyt gramofonowych.

13.00 Komunikat meteorologiczny.

15.15 Komunikat gospodarczy.

16.15 Wiadomości Tow. Kooperatystów.

16.20—17.10 Muzyka z płyt gramofonowych.

17.10 „Kącik artystyczny L. S. G.”.

17.35 „Skrzynka pocztowa”.

18.00—19.00 Program dla dzieci.

19.00 Rozmaitości.

19.20—19.30 Płyty gramofonowe.

19.30 Feljton „Dzisiejsza Turcja”—wygl. p. Niwiński.

19.45 C. T. O. i K. R. do swych członków i ogółu rolników.

20.00 Prasowy dziennik radiowy.

20.15 Muzyka lekka.

22.00 Feljton „Na bursztynowym brzegu” wygl. p. Poker.

22.15 Komunikaty.

23.00—24.00 Muzyka taneczna.

Zgubiono dowód osobisty wydany przez magistrat m. Władze na imię Zofji Czaplńskiej. 3—3

PRZEDSIĘBIORSTWO WIERTNICZE St. Ostałowski w Wilnie

ul. Montwiłłowska Nr 11

przeprowadza budowę studzien artezyjskich, roboty poszukiwawcze za wodą mineralną, zakładanie wodociągów i t. p.

KASA STEFCZYKA W GRODNIĘ

Spółdzielnia Rolniczo-Kredytowa z nieograniczoną odpowiedzialnością

ul. Listowskiego Nr. 45, Telefon Nr. 259.

Udziela swym członkom **pożyczek i kredytu** na wszelkie potrzeby gospodarcze
Przyjmuje na wysokie oprocentowanie i wolne od podatków:

Wkłady: Oszczędnościowe, wkłady walutach obcych, otwiera rachunki bieżące (czekowe), załatwia inkaso weksli i frachtów oraz wszelkie operacje bankowe w zakresie działalności spółdzielni kredytowych wchodzące.

**Czytajcie
Przeгляд Kresowy**

„NIKT NIE JEST NA TYLE BOGATYM ABY KUPOWAĆ TANDETE”

mówi angielskie przysłowie

Jeżeli dodamy do tego, iż powinniśmy dążyć do samowystarczalności gospodarczej i popierać przemysł krajowy, dojdziemy do wniosku, że lepiej jest zamówić aparat radiowy odbiorczy, który jest szczytem doskonałości

W FIRMIE RADJOPOGOTOWIE

J. SMURŁO, Grodno

GRANŻICKA Nr 19

a który będzie kosztował, o wiele taniej niż kupować towar zagraniczny częstokroć przereklamowany.

Tamże ładowanie akumulatorów, oraz inne roboty w zakresie radjotechniki wchodzące.

TELEGRAM

Adres:

Do młodzieży szkolnej i ogółu rodziców
w GRODNIĘ.

ROZUMNA OSZCZĘDNOŚĆ

Przy nabywaniu po cenach wydawniczych warszawskich **podręczników szkolnych i materiałów piśmiennych w księgarni E. IBERSKIEGO w Grodnie ul. Dominikańska 31 tel. 91**, rodzice zaoszczędzą sporo grosza dla swych dzieci.

Tylko w księgarni **E. IBERSKIEGO** nabywacie wszystkie przedmioty szkolne na najdogodniejszych warunkach.

UWAGI

Młodzież szkolna nabywająca u mnie materiały piśmienne otrzymuje zupełnie bezpłatnie: „Mój dziennik” do zapisywania lekcji, lub „Przyjaciel szkolny”. O książkach obowiązujących we wszystkich szkołach i gimnazjach udzielamy informacji bezpłatnie.
Kupuj i sprzedaj podręczniki używane.

UWAGI

„**POLOT**” GRODNO,
ul. Pocztowa 6.

NADESZŁY:

POŃCZOCHY SKARPETKI Trykotarze
MATUSZEWSKIEGO

NAJ - WIĘKSZY WYBÓR.
- WYŻSZA JAKOŚĆ.
- NIŻSZE CENY.

Zakład Drukarski

M. GANA

Dominikańska 18. Telef. 89.

WYKONYWA WSZELKIE ROBOTY WCHODZĄCE
W ZAKRES DRUKARSTWA SZYBKO, WYKWINTNIE
I PO CENACH NAJTAŃSZYCH.

DLA INSTYTUCJI WOJSKOWYCH, ADMINISTRACYJNYCH I SPOŁECZNYCH

SPECJALNE WARUNKI ULGOWE.

Cena ogłoszeń: Za wiersz milimetry na I stronie przed tekstem 80 gr., w tekście na II, III i IV str. 60 gr., na IV str. za tekstem 40 gr. Nekrologi za wiersz 50 gr. Komunikaty i ogłoszenia tekstowe 1 zł. za wiersz redakcyjny. Ogłoszenia drobne 20 gr. wyraz, dla poszukujących pracy 10 gr. Ogłoszenia zagraniczne o 50% drożej. Administracja zastrzega sobie prawo zmiany terminu ogłoszeń.